מעט מאורו של חנן

דף לימוד משפחתי לפרשת חיי שרה

מתורת חנן פורת • דמות החמ"ד תשפ"ז

"גֵּר וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם, תְּנוּ לִי אֲחֻזַּת קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְּפָנָי" בראשית כ"ג, ד

מאורו של חנן:

בבואו לרכוש את מערת המכפלה מידי עפרון החיתי, מציג אברהם אבינו הגדרה כפולת פנים: "גֵּר וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם". רש"י, בעקבות המדרש, אומר: "אם תרצו - הריני גר, ואם לאו - אהיה תושב ואקחה מן הדין".

חנן מסביר כי המדרש חושף בפנינו שתי דרכים היסטוריות לגאולת הארץ ולירושתה: האחת - דרך של רכישה מעשית וקניין משפטי, בבחינת "גר"; והשנייה - דרך של כיבוש, ריבונות ומימוש הזכות הלאומית מן הדין, בבחינת "תושב".

הוא מוצא לכך סימוכין גם בדברי הגאון מווילנא, המובאים בספר "קול התור" של תלמידו רבי הלל משקלוב. הגר"א מציין כי אתחלתא דגאולה צריכה להתקדם בשני נתיבים מקבילים:

① דרך עזרא ונחמיה - קניין, בניין ונטיעה. דרך זו מתבססת על ה"חזקה" – במובן של החזקה משפטית, התיישבות קבועה וביסוס נוכחות בשטח, בבחינת "עוד דונם ועוד עז".

② דרך יהושע בן נון - מלחמת מצווה ושחרור הארץ. דרך זו מתבססת על ה"חוזקה" - כוח, צבא וריבונות לאומית המאפשרים את מימוש הזכות על הארץ.

בדורנו, דור שיבת ציון, התפתחו שתי גישות מרכזיות ביחס לדרך הגאולה והקמת הבית הלאומי. הציונות המעשית, שיוצגה בין היתר על ידי הקרן הקיימת לישראל ומפעלי ההתיישבות, הדגישה את דרך הבניין, הרכישה וההתיישבות - בבחינת "עוד דונם ועוד עז". לעומתה, התנועה הרוויזיוניסטית הדגישה את הצורך בריבונות, בהכרעה ובכוח המגן.

חנן מדגיש כי שתי הלשונות של החזקה – ה"חזקה" של בניין, נטיעה והתיישבות, וה"חוזקה" של צבא וריבונות – אינן סותרות, אלא משלימות זו את זו, ויוצרות תמונה שלמה. זכינו בדורנו לראות כיצד שני הכוחות הללו משתלבים יחד בבניינה של מדינת ישראל.

ניצוץ של זהות

הזהות הציונית-דתית בנויה על החיבור החי שבין ה"חזקה" ל"חוזקה", בין ה"ספרא" - הספר, הרוח וההתיישבות - לבין ה"סייפא" - החרב וההגנה הצבאית.

גוש עציון, המקום שבו חי ופעל חנן פורת, מבטא היטב את השילוב הזה. חנן, הקיבוצניק שעסק בחקלאות, היה גם בין הדוחפים והמקימים של ישיבת ההסדר "הר עציון" בגוש עציון. בכך ביקש לבטא מסר עמוק: בניין הארץ לא מסתכם רק בנטיעה ובעבודה חקלאית, ואינו מסתכם רק בלימוד תורה – אלא נבנה מתוך שילוב של חקלאות, התיישבות ותורה, לצד מורשת קרב מפוארת של הגנה ומסירות נפש.

אנו מאמינים כי גאולת ישראל אינה נבנית רק בבסיסי הצבא, ואינה נבנית רק בבתי המדרש ובשדות החקלאיים – אלא במפגש העמוק ביניהם. מתוך אחיזה במחרשה ובעט ביד אחת, ובנשק המגן על הארץ ביד השנייה, נבנית קומתה השלמה של האומה.

"בָּנוֹת הַבַּיִת וְנָטְעוּ גֻּנּוֹת"

בניין הארץ דורש מאיתנו את תעצומות החרישה והנטיעה העיקשת, יחד עם עוז הריבונות והגבורה, כדי להפוך את הארץ הזו לנחלת נצח של עמנו.

שיח משפחתי סביב שולחן השבת

הולכים אל הלא נודע

הקב"ה מצווה את אברהם "לֶךְ לְךָ... אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ", מבלי לגלות לו מיד את היעד.

האם קרה לכם שהתחלתם דרך חדשה בלי לדעת בדיוק כיצד תסתיים?

מה עזר לכם להתגבר על החשש ולהמשיך לצעוד?

אוויר פסגות

אברהם אבינו מייצג את מידת ה"הר", שאיפה למצוינות, מאמץ והתעלות. האם יש תחום בחיים שלכם - בלימודים, במידות או בעזרה בבית - שבו אתם מרגישים שאתם "מטפסים במעלה ההר"?

מה נותן לכם את הכוח להמשיך לא כשהקל, אלא דווקא כשהקשה?

זהות בשטח

הזהות הציונית-דתית מחנכת אותנו ללכת בדרכו של אברהם אבינו – לא להסתפק במוכר ובנוח, אלא לשאוף ל"הר", לחלוציות, לאחריות ולתרומה לעם ישראל.

כיצד יכולים אנו, כמשפחה וכיחידים, להטמיע את ערכי ה"הר" ואת חזונו של אברהם בתוך מציאות החיים האמיתית שלנו?

מבט למרחוק

מן ההר אפשר לראות למרחקים. אם תנסו להביט כמה שנים קדימה - היכן הייתם רוצים לראות את עצמכם? ואיזו מציאות הייתם רוצים לראות בעם ישראל?

מהו החלון לדעת שהייתם רוצים להיות שמתפקדים כהלכתם?